

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

(The Study Of The Empathic Skills Of University Students From Different
Variables)

Uz. Sibel Dinçyürek

ÖZET:

Sosyal bir varlık olan insan çevresiyle iletişim kurmak durumundadır. Günlük konuşma diline kadar girmiş olan “empati” özellikle iletişim gerek felsefe, gerekse psikoloji alanlarında üzerinde durulan önemli kavramlardandır. Yalın bir ifade ile empati; Bir kişinin kendisini karşındaki kişinin yerine koyması onun kendine özgü dünyasını, duyu ve düşüncelerini tam olarak anlayabilme çabasıdır. Günlük yaşamımızda oldukça büyük bir öneme sahiptir. Öğretmen öğrencisiyle, doktor hastasıyla, aynı cins arkadaşlar veya karşı cins arkadaşlarıyla, anne-baba çocuklarıyla eşler birbirleriyle kurdukları empatik iletişim şüphesiz kişilerin karşısındakilerle daha fazla psikolojik paylaşımın yaşandığı, sağlıklı ve uyumlu ilişkiler kurup, sürdürmelerini sağlayacaktır. Bu nedenle insanların günlük yaşamlarında birbirleriyle ne düzeyde ve sıklıkla empati kurduklarının araştırılmasında yarar vardır.

Amaç Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde (Cinsiyet, uyruk ve Eğitim Fakültesi alanlarında öğrenim gören bireyler) empati becerisini kullanmaları arasında anlamlı bir fark var mıdır? Diye araştırılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini 2003-2004 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki (KKTC) Gazi Mağusa ilçesinde bulunan Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Eğitim Fakültesi (n=100) ve Lefkoşa ilçesinde bulunan Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ), Eğitim Fakültesinde (n=100) okuyan öğrenciler oluşturmaktadır

Üniversite öğrencileri rastgele seçildikten sonra tabakalama sistemi ile derecelendirilmiştir, 200 anket formu dağıtılmış daha sonra formlar toplanarak hiçbir yanılma hatasına rastlanmamış ve araştırma 200 öğrenciden oluşan örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin empati kurma beceri düzeylerini

belirlemek için Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiş Empati Becerileri Ölçeği kullanılmıştır.

Bu çalışmada, Üniversite öğrencilerinin Empatik Beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla istatistik uzmanlarının görüşleri doğrultusunda T-Test, yüzdellik hesaplaması, ANOVA ve Scheffe gibi istatistiksel teknikler kullanarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Empati beceri ölçeği

ABSTRACT:

As a social being, individuals have to communicate with their environment. The concept empathy has become one of the widely used words in everyday language and one of the most important terminology not only in communication but also in the fields of philosophy and psychology. The concept empathy can simply be defined as one putting oneself in to the place of the other to be able to understand the other person's world, his feelings and thoughts completely. It has gained a very important role in everyday life. The empathic communication will undoubtedly enable the teacher and his students, the doctor and his patients, friends of same and opposite sex, parents and their kids, as well as wife and husband to establish a healthier, harmonious and longer relationship since it provides more psychological sharing. Therefore it is worth investigating the level and the frequency of empathy, individuals establish with each other in every day life. The purpose of the study is to investigate whether there is significant difference in the university students' use of empathy in their interpersonal relationship with each other.

The sample population of the study is composed of 100 education students from the Faculty of Education at Eastern Mediterranean University and 100 education students from the Faculty of Education at Near East University in TRNC. The sample population has been randomly selected and been graded through stratification system. To determine the empathy aptitude level of the students; the empathy aptitude test developed by Dokmen (1988) has been adopted in this study. The findings of the study were analyzed through T-Test, ANOVA and Scheffee statistical methods.

Key Word: Empathy, empathy aptitude test.

GİRİŞ

Problem

Yaşadığımız çağda bilgi çok hızlı verilmekte ve iletilmektedir. Teknolojik gelişim buna paralel olarak gelişmektedir. Günümüz insanı ise bu teknolojik gelişimi yaşamında yaygın olarak kullanmaktadır. Ayrıca günümüzde bireyler, etkileşim içinde buldukları çevrelerde hızlı ve sürekli bir değişim süreci yaşamaktadırlar. Değişimin ortaya çıkardığı yeni ve karmaşık durum ve ortamlar, bireyleri sürekli kendini yenileme ve geliştirme çabası içerisine itmektir. Bugüne'değin empatinin, farklı psikoterapi yaklaşımlarındaki yeri ve önemini araştıran çok sayıda araştırma yapılmıştır. Ancak Üniversite gençliğinin empatik becerilerinin çeşitli değişkenler (yaş, cinsiyet, eğitim ve mesleki kıdem gibi) olarak ele alan ve günlük yaşamda bireylerarası ilişkileri kolaylaştırıcı katkıların inceleyen çalışmalar oldukça sınırlıdır (kişilerarası çatışmalar, empati açıklık, saygılı, stres, rasyonel gibi olumlu tarzlar). Bir kişinin kendisini karşıdaki kişinin yerine koyması onun kendine özgü dünyasını, duygu ve düşüncelerini tam olarak anlayıp ifade etmesi olarak alabileceğimiz empati,(Dökmen,2003) günlük yaşamımızda oldukça büyük bir öneme sahiptir. Öğretmen öğrencisiyle, doktor hastasıyla, aynı cins arkadaşlar veya karşı cins arkadaşlarıyla, anne-baba çocuklarıyla eşler birbirleriyle kurdukları empatik iletişim şüphesiz kişilerin karşısındakilerle daha fazla psikolojik paylaşımın yaşandığı, sağlıklı ve uyumlu ilişkiler kurup, sürdürmelerini sağlayacaktır. Bu nedenle insanların günlük yaşamlarında birbirleriyle ne düzeyde ve sıklıkla empati kurduklarının araştırılmasında yarar vardır.

Borke(1973) bu konuda yaptığı açıklamalarında empatinin sosyal uyuma, katkısı olan temel insan özelliklerinden birisi olduğunu belirtmektedir. Bu yüzden empatinin sadece psikoterapi - danışma ortamında değil yaşamın her alanında kullanılması kaçınılmazdır.

Hiç bir grup iletişim olmadan, yani arasında anlam aktarımı olmadan var olamaz. Bilgiler ve fikirleri anlamaların bir kişiden diğerine ulaştırılmasıyla iletilebilir. İletişim anlamların sadece iletilmesinden daha kapsamlıdır. Aynı zamanda anlaşılması gereklidir. Bir fikir ne kadar önemli olursa olsun diğerine ulaşmadıkça ve diğerleri tarafından anlaşılmadıkça faydasızdır (Öztürk, 1994).

Köknel'e (1997) göre gençlik çağı, geçmiş çocukluk çağının bedensel ve ruhsal özellikleri, bilgi, deney ve yaşantı birikimiyle insan yaşamının gelecek erişkinlik, olgunluk çağlarını etkilemektedir. Kılıççı'ya (1992) göre gençlerde bu çağ bedensel değişme ve gelişmeyle başlamakta, bunu ruhsal ve toplumsal değişme ve gelişme izlemektedir. Bu dönemin gelişim görevlerini başarmaları, onların genç yetişkinlik yıllarına daha rahat bir şekilde girmelerini sağlamaktadır.

Hızlı bir değişimin yaşandığı 21. yüzyılda toplumların bu değişime kendini uyarlayabilmesi açısından eğitim ve öğretimin rolü yadsınamaz. Bu nedenle yüksek eğitim kurumlarında eğitim gören gençliğimizin empati düzeylerinin bilinmesinin sağlıklı bireyler ve sağlıklı topluma ulaşma yolunda özde kişilerde genelde toplumumuzda çağdaş, uyumlu, mutlu, olgun insan oranının yükseltilmesinde büyük katkısı olacaktır.

Amaç

Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde (Cinsiyet, uyruk ve Eğitim Fakültesi alanlarında öğrenim gören bireyler) empati becerisini kullanmaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu genel amaca ulaşabilmek için belirlenen alt amaçlar şunlardır.

1- Üniversiteli kız öğrenciler ile üniversiteli erkek öğrencilerin cinsiyetleri, kurdukları iletişimde kullandıkları empati becerisi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2- Üniversiteli kız öğrenciler ile Üniversiteli erkek öğrencilerin uyrukları, (TC VE KKTC) kurdukları iletişimde kullandıkları empati becerisi arasındaki anlamlı bir farklılık var mıdır?

3- Üniversiteli kız öğrenciler ile Üniversiteli erkek öğrencilerin öğrenim alanları,(PDR, İngilizce öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği ve Okul Öncesi öğretmenliği.) kurdukları iletişimde kullandıkları empati becerisi arasındaki anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Günlük yaşamımızda hemen her kesimde empatik anlayış,

insanları birbirlerine yaklaştırmakta ve iletişimi kolaylaştırmaktadır. İnsanlar kendilerine empati uygulandığı zaman anlaşıldıklarını kendilerine önem verildiğini hissederler. Böylece, birbirlerini anlamaya çalışan insanların iletişimi başlar. Genç, çocukluktan erişkinliğe geçerken biyolojik ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşma göstermektedir. Bu gelişme süreci esasen çok hızlıdır. Gençlerin çocukluktan erişkinliğe geçerken toplumumuzun kültürel ve geleneksel yapısını bozmadan bu gelişmeye ayak uydurmaları toplumların geleceği açısından çok önemlidir.

Bu araştırmanın önemi, empatik beceriyi çeşitli değişkenler açısından karşılaştırarak ortaya çıkacak veriler ışığında çalışmalar yapıp bu konudaki eğitimcilere, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetlerine, gençliğe ve diğer toplum bireylerine rehberlik etmektir.

Empati becerileri konusunda yurt dışında ve Türkiyede çeşitli çalışmalar yapılmıştır. KKTC’de Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören bireylerle ilgili araştırmalar yapılmış olmasına karşın bu konuyla ilgili araştırmaya rastlanamamıştır. Empati becerileri konulu araştırmalar Türkiyede’de sınırlı sayıdadır. Bu nedenle fazla çalışmanın bulunmaması bu çalışmanın seçilmesinde önemli bir etken olmuştur.

Araştırmanın Varsayımları

1- Üniversite öğrencilerinin ankete içten ve dürüstce yanıt verdikleri kabul edilmektedir.

2- Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencileri evreni temsil edebilecek yeterliliktedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma; 2003–2004 öğretim yılı, Eğitim Fakültesi Öğrencileri ile sınırlanmıştır.

Araştırmanın Tanımları

İletişim: “Bilgi üretme, aktarma ve anlandırma süreci”.(Dökmen,2003).

Empati: Bir insanın, kendisini karşısındaki insanların yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır.(Dökmen,2003).

Empatik Beceri Ölçeği(EBÖ): A ve B olmak üzere iki ayrı formdan oluşmaktadır. Ölçeğin her iki formunda da altı tane ruhsal sorun ifade edilmiştir.

Kısaltmalar

Yakın Doğu Üniversitesi: YDÜ

Doğu Akdeniz Üniversitesi: DAÜ

Empati Beceri Ölçeği: EBÖ

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik: PDR

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi: A.Ü.E.B.F

KURAMSAL TEMELLER

Empatinin Tanımı:

Empati, 21. yılda psikiyatri ve psikolojide sıkça tartışılan özellikle klinik, sosyal ve iletişim psikolojisi gibi alanlara konu olan bir kavramdır.

Bugün kullanmakta olduğumuz “empati” teriminin iki atası vardır. Bunlar Almancadaki “einfühlung” ve eski Yunanca daki “empathia” terimleridir.

Empati kavramının anlaşılmasında değerli katkıları olan bir çok araştırmacı olmasına rağmen, bugün empati denildiğinde aklımıza Carl Rogers gelmektedir. Günümüzde empatinin psikoterapi ve kişilerarası ilişkilerde vazgeçilmez bir öneme sahip olması onun ve ısrarlı çalışmalarının bir sonucudur.

1970 li yıllarda Carl Rogers’ın tanımladığı empati, bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecidir. Bir kişi ile birlikte varolma şekli olan empatinin çeşitli görünümleri vardır. Bir kişinin özel algısal dünyasına girmek ve onunla tümüyle beraber olmak demektir. Bu, kişinin kaynağında hissettiği anlamlar değiştikçe ve onun o anda yaşadığı duygu, korku, kızgınlık, sevgi veya her ne ise her an buna duyarlı olmak demektir (Rogers, 1983).

Bir insanın karşısındaki bir kişi ile empati kurması için gerekli olan öğeleri Dökmen’e(2003)göre şöyle sıralayabiliriz.

A) Empati kuracak kişi kendisini karşısındakinin yerine koymalı, olaylara onun bakış açısıyla bakmalıdır. Başka bir deyiş ile empati kurmak isteyen kişinin karşısındaki kişinin fenomenolojik alanına girmesi gerekir. Fenomolojik alan ile her insanın bir fenomenolojik alanının var olduğu ve her insanın gerek kendisini gerekse çevresini kendisine özgü biçimde algıladığı kastedilmektedir. Kişinin bu algısal yaşantısı tamamen kendisine özgüdür.

B) Empatinin kurulmuş sayılabilmesi için, bir kişinin karşısındaki insanın duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamış olması gerekmektedir. Empatiyi tanımlarken bu nokta vurgulandığında, empatinin iki bileşkesinden söz edilmiş olmaktadır. Bunlar empatinin bilişsel ve duygusal bileşenleridir. Karşısındaki insanın rolüne girerek onun ne düşündüğünün anlaşılması bilişsel nitelikli bir etkinlik, karşıdaki insanın hissettiklerinin aynısını hissetmek ise duygusal bir etkinlik olmaktadır. Bilişsel olarak anlama, duygusal olarak anlamamanın ön şartıdır.

C) Empati tanımındaki son öge ise, empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın, karşıdaki kişiye iletilmesi davranışdır. Karşıdaki kişinin duyguları ve düşünceleri tam olarak anlaşılabilirse bile, eğer anlaşıldığı ona ifade edilmezse empati kurma süreci tamamlanmış sayılmamaktadır.

Freud'a göre empati, öncelikle karşımızdaki kişiyle özdeşim kurma ve daha sonra onun duygularını taklit etme yoluyla kurulur. Bu mekanizma bize başkalarının düşüncelerini anlama ve bir görüş oluşturma olanağı sağlar. Kohuta göre empati, bir başka kişinin iç dünyasına girerek onun duygu ve düşüncelerini anlama kapasitesidir. Ayrıca bu tanımlamayla birlikte kuramsal yaklaşımında yer alan kavramları da kullanarak empatinin bir başkasının yaşantısına katıldığını hayal ederek, bir içebakış olduğunu söylemektedir (Akt: Özcan, 2002).

Empati ile Sempatinin Benzerlik ve Farklılıkları

Dökmen'e , (2003) göre günlük dilde empati ve sempati kavramları birbirine karışabilmektedir. Günlük dilimizde sempati sözcüğünün sıklıkla kullanılıyor olmasına karşın empati henüz konuşma dilimize girmemiştir. Konuyla ilgili bilimsel yayınlarda,

sempati ve empati arasındaki farklılık vurgulanmaktadır.

Mark'a, (1994) göre sempati bir insanın duygusal durumunu, onun üzüntüsünü ona karşı şefkat göstererek onunla paylaşmaktır (Akt. Önemli Türk.)

Sempati psikososyal kökenli olduğu kadar aynı zamanda yüksek derecede hayal dücü ile ilişkilidir. Simit'e göre empati kurma faaliyeti içerisinde, bilişsel olarak diğer kişinin rolüne girme ve diğer kişinin perspektifinden bakma sürecinin oluşmasını hayal gücünün varlığı sağlar. Diğer kişinin ne durumda olduğunu hayal gücünü kullanarak anlayabilme yeteneğine sahip olmak kurulan empatinin başarısını arttırır. Hayal gücünü kullanan kişinin esnek bilişsel zekaya sahip olması gerekmektedir (www. Psych.neu. edu/vita/robby).

Dökmen'e, (2003) göre eski Yunan'daki "sympatheia" teriminden İngilizceye "sympathy" olarak aktarılan terimin kelime anlamı, birisiyle birlikte acı çekmektir. İlk olarak onsekinci yüzyılın ortalarında Adam Smith ve David Hume tarafından inceleme konusu yapılan sempati içinde bulunduğumuz yüzyılda psikoloji kapsamında, daha çok sosyal psikoloji alanında ele alınmıştır. Bugün sempati, empati kavramının yanlış anlaşılmasını önlemek için psikoloji ve psikoterapi alanlarında incelenmektedir.

Yurt Dışında Empati ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Yapılan çeşitli araştırmalarda, çok sayıda değişken ile empatik beceri arasında ilişki bulunmuştur. Bunların bazıları Dökmen (1995)'in "İletişim Çatışmaları ve Empati" isimli kitabında şöyle sıralamıştır.

Bell ve Hall liderlik özelliğine sahip kişilerin empati kurma becerilerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Marcus, Tellen ve Roceye göre empati kurma becerisi ile işbirliği arasında ilişki vardır. Ansten ve Kalliopuska araştırmasında, piyano ve keman çalan gençlerin empatik becerileri ve kendilerine yönelik saygı düzeyleri, müzikle uğraşmayan gençlerinkine göre daha yüksek bulunmuştur.

Poresky ve Hendrix, kedi, köpek gibi evcil hayvanların beslendiği evlerdeki çocukların empatik becerilerini, evcil hayvanların

beslenmediği evlerdeki çocukların empatik becerilerine oranla daha yüksek bulmuşlardır.

Kostnere göre meraklı anne ve babalarından karşılık bulan çocuklar yetişkin olduklarında, aynı ortamda yetişmeyenlere oranla daha yüksek ilgiye sahip olmaktadır.

Trux ve Corkuff (1967) tarafından bir grup hastahane müstahdeminin 100 eğitim saati içerisinde profesyonel terapistlerin empati ve saygınlık düzeylerine getirildikleri bulunmuştur.

Tıp fakültesi öğrencilerinin, empatik anlayışları Terski, Grerde ve arkadaşları (1985) tarafından karşılaştırılmıştır. Sonuçta öğrencilerin gözlenen davranışları ile empatik anlayışları arasında ilişki olduğu, fakat öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri ile empatik anlayış ve davranış temeli ölçümleri arasında ilişki olmadığı bulunmuştur.

Türkiye’de Yapılan Empati İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Rehber öğretmenlerin, empatik eğilim ve beceri düzeyleri çeşitli değişkenler yönünden inceleyen Yıldırım (1991), cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki kıdem, mezun olunan program ve mesleki memnuniyete göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı mesleğe isteyerek girenlerin empatik eğilim düzeylerinin mesleğe tesadüfen girenlere oranla daha yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir. Kadınların empatik beceri düzeylerinin erkeklere, bekarların empatik beceri düzeylerinin evlilere, psikolojik danışman ve rehberlik mezunlarının empatik beceri düzeylerinin diğer program mezunlarına, mesleğe isteyerek girenlerin empatik beceri düzeylerinin mesleğe isteyerek girmeyenlere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca mesleki kıdeme göre empatik beceri yönünden fark olmadığı saptanmıştır.(Akt. Önemli Türk.)

Tanrıdağ’ın (1992) yaptığı araştırmada ise sağlık kurumlarının psikolojik yardım hizmetlerinde çalışan danışman psikologların empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin, diğer meslek gruplarına oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ayşe okvuran (1993) yapılan bir araştırmada yaratıcı drama eğitiminin empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi

incelenmiş, yapılan araştırma sonucunda drama eğitimi almanın, deneklerin empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine anlamlı bir değişiklik yaratmadığı görülmüştür.

Dökmen (1987), A.Ü.E.B.F Öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol gruplarıyla yaptığı deneysel araştırmasında, psikodramanın empatik beceriye ve empatik eğilime etkisinin olup olmadığı ölçülmüştür. 14 haftalık psikodrama uygulamasından sonra deney grubundaki deneklerin EBÖ-B formundaki puan artmış kontrol grubunda ise, artmamıştır. Elde edilen farklılıkların kaynağına bakıldığında deney grubuna ait ilk ve son ölçümler arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Psikodrama yaparak bireylerde empatik beceri geliştirmeyi amaçlayan Dökmen(1988) 1.sınıfta okuyan danısma öğrencileri ile 8 ay psikodrama yapmıştır. Grubun empatik becerisinin arttığı, empayi kurma eğiliminde artış olmadığı bulunmuştur. Bu sonuç psikodramanın empati kurma becerisini geliştirdiği vargısını doğrulamıştır.

Bu araştırma KKTC de ilk defa yapılan bir araştırma olduğu için bu konuda KKTC ye ait bir araştırma bulunamamıştır. Fakat Empati Beceri Ölçeği'ni Türk örgütsel alanda kullanan araştırmacılar şunlardır: Tanrıdağ (1992), Yaşar (1993), Okvuran (1993) , Sargın (1993)ve Önemlitürk(1997)

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma genel tarama modelinde bir çalışmadır. Öğrencilerin kullandıkları empati beceri düzeylerini ölçmek amaçlanmıştır.

Evren

Bu araştırmanın evrenini 2003–2004 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki (KKTC) Gazi Mağusa ilçesinde bulunan Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Eğitim Fakültesi ve Lefkoşa ilçesinde bulunan Yakın Doğu Üniversitesi(YDÜ), Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Örneklem

Üniversite öğrencileri rastgele seçildikten sonra tabakalama sistemi ile derecelendirilmiştir, 200 anket formu dağıtılmış daha sonra formlar toplanarak hiçbir yanıltma hatasına rastlanmamış ve araştırma 200 öğrenciden oluşan örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir.

Elde edilecek veriler anket formunun kullanacağı tüm ve bölümler için genellenecektir.

Bu çalışmanın denekleri, 2003–2004 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (n=100) ile Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (n=100) öğrencilerinden toplam 200 gönüllü öğrenciden oluşmaktadır.

Örneklem

		<u>Sınıflar</u>			
		I	II	III	IV
DAÜ	Eğitim Fakültesi	54	16	22	8
YDÜ	Eğitim Fakültesi	77	23		

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, Dökmen (1988) Aşamalı Empati Sınıflamasına dayanarak geliştirdiği EBÖ günlük yaşamla ilgili kısa paragraflarla ifade edilmiş altı ayrı psikolojik sorundan oluşmaktadır. Ölçeğin A ve B formları vardır. A formunda denekler, bu sorunlara ilişkin istedikleri empatik tepkileri verirler, verdikleri tepkiler öznel sayılabilecek bir yaklaşımla değerlendirilir. EBÖ-B Formunda ise yine aynı 6 sorun yer almaktadır. Ancak her sorun altında bu sorunu dile getiren kişiye söylenebilecek 12 empatik tepki sıralanmıştır. Sorunlardan her birini okuyan denek, tercih edeceği 4 tanesini 12 tepki arasından seçer. Ölçekteki 6 sorunla ilgili olarak 4'er tane toplam 24 empatik tepki seçen deneklere, seçtikleri her bir tepkinin karşılığı olan

puan ölçeğın cevap anahtarına bakılarak verilir. EBÖ-B Formunun cevap anahtarı oluştururken ölçekteki toplam 66 tepki, 30 kişilik bir uzmanlar grubuna verilmiş, uzmanların yargıları Mosier'in B hali için eksik veri matrisinden grafik çözüm tekniğı kullanarak ölçeklenmiştir (Dökmen,1994).

Geçerlik ve Güvenirlik

Dökmenin (1990) tarafından Ankara Üniversitesi Eğitim bilimleri Fakültesi 1.ci sınıf öğrencilerinden 60 kişiye çeşitli kurumlarda çalışan 24 psikoloğa uygulamıştır. EBÖ- B formu 60 deneğe iki hafta arayla uygulamış bu iki ölçüm arasındaki ilişkiye Person Momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile bakılmış ve ilişkinin r: .83 düzeyinde bulunmuştur.

Bu çalışmada, Ölçek ve güvenilirliğın incelenmesi amacıyla Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1. sınıf öğrencilerinden 30 kişiye ve ayrıca bir grup psikoloğa uygulanmıştır. EBÖ-B Formu 30 deneğe iki hafta arayla uygulanmış, iki grubun ortalamaları arasında psikologların lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Veri Toplama Süresi ve olanaklar

Araştırmada kullanılan Empatik Beceri Ölçeğı. Envanteri deneklerin Üniversite ortamında, araştırmacı tarafından öğrencilerine dağıtılmış ve yaklaşık 15 dakika sonra toplanmıştır.

Araştırma süresince yapılan tüm maddi harcamalar araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmada, Üniversite öğrencilerinin Empatik Beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla istatistik uzmanlarının görüşleri doğrultusunda T-Test, yüzdellik hesaplaması, ANOVA ve Scheffe gibi istatistiksel teknikler kullanarak analiz edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Demografik Yapı

Ankete katılan deneklerin cinsiyet ve uyruklarına göre dağılımı Tablo 1. de verilmiştir.

Tablo 1. Deneklerin Cinsiyet ve Uyruğa Göre Dağılımı**Cinsiyet * Uyruk Karşılaştırması**

		Uyruk		Toplam
		KKTC	TC	
Cinsiyet	Erkek	15	48	63
	Kız	76	61	137
Toplam		91	109	200

Tablo 1’de de görüldüğü gibi uygulanan ankete 63 erkek ve 137 kız olmak üzere toplam 200 kişi katılmıştır. 63 erkek deneğin 15’i Kuzey Kıbrıslı, 48’i Türkiyeli öğrencilerden oluşurken, katılımcıların 76’sı Kuzey Kıbrıslı ve 61’i Türkiyeli kızlardan oluşmaktadır.

Ankete katılan deneklerin cinsiyet ve uyruk ve bölümlerine göre dağılımı Tablo 2. de verilmiştir.

Tablo 2. Deneklerin Cinsiyet, Uyruk ve Bölümlere Göre Dağılımı.**Bölüm * Cinsiyet * Uyruk Karşılaştırması**

Uyruk			Cinsiyet		Toplam
			Erkek	Kız	
KKTC	Bölüm	İngilizce Öğretmenliği	5	9	14
		Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	9	33	42
		Türkçe Öğretmenliği	1	4	5
		Okulöncesi Öğretmenliği		30	30
	Toplam		15	76	91
TC	Bölüm	İngilizce Öğretmenliği	15	26	41
		Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	1	2	3
		Türkçe Öğretmenliği	32	33	65
	Toplam		48	61	109

Tablo 2’de de görüldüğü gibi İngilizce Öğretmenliği Bölümü’nden 14’ü Kuzey Kıbrıslı olmak üzere 55, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü’nden 42’si Kuzey Kıbrıslı olmak

üzere 45 Türkçe Öğretmenliği'nden 5'i Kuzey Kıbrıslı olmak üzere 70 ve Okulöncesi Öğretmenliği Bölümünden 30 Kuzey Kıbrıslı, bu anketin örneklemini oluşturmuştur.

Deneklerin Demografik Yapı Bağlamında Empati Becerilerine İlişkin Bulgular

Ölçekte kullanılan 6 hikayenin her biri için bireylerin “tamamen ilgili” olduğu varsayılan belli başlı bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Birinci Hikayede “Tamamen İlgili ” Görüşü Verilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı.

		Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli	0	144	72.0	72.0	72.0
	Tamamen ilgili	56	28.0	28.0	100.0
	Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişinin sadece 56 kişisi tamamen ilgili yargılardan birini seçmiştir.

Tablo 4. Birinci Hikâyede En Çok Seçilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli	0	95	47.5	47.5	47.5
	Çoğunlukla ilgili	105	52.5	52.5	100.0
	Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişi birinci hikaye ile ilgili yargılardan en çok “Sanırım bu kadar çok işi tek başına yapmak zorunda kalmak seni öfkeliyor.” yargısını seçmişlerdir.

Tablo 5. İkinci Hikayede “Tamamen İlgili” Görüşü Verilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı

Kendini iki sevdiğin kişinin arasında kalmış hissediyorsun. Bu da seni çaresizliğe itiyor.

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	80	40.0	40.0	40.0
Tamamen ilgili	120	60.0	60.0	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişinin 120 kişisi tamamen ilgili yargılardan “Kendini iki sevdiğin kişinin arasında kalmış hissediyorsun. Bu da seni çaresizliğe itiyor” yargısını seçmiştir. Bu yargı aynı zamanda ikinci hikayenin, en çok tercih edilen yargısıdır.

Tablo 6. Üçüncü Hikayede En Çok Seçilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı

Bence kendine meşgul edecek bir hobi bulmalısın

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	89	44.5	44.5	44.5
Kesinlikle ilgisiz	111	55.5	55.5	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişi üçüncü hikaye ile ilgili yargılardan en çok “Bence kendine meşgul edecek bir hobi bulmalısın” yargısını seçmişlerdir. Bu yargı aynı zamanda “kesinlikle ilgisiz” yargılarından biridir.

Tablo 7. Üçüncü Hikâyede “Tamamen İlgili” Görüşü Verilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı.

Sebebini bilmediğin yoğun bir sıkıntı içindesin.

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	154	77.0	77.0	77.0
Tamamen ilgili	46	23.0	23.0	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişinin sadece 46 kişisi tamamen ilgili yargısını seçmiştir.

Tablo 8. Dördüncü Hikâyede En Çok Seçilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı.

Kafanın dışı değil içi önemlidir. Sen kişiliğini geliştirmeye çalış

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	108	54.0	54.0	54.0
Çoğunlukla ilgisiz	92	46.0	46.0	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişinin 92’si “çoğunlukla ilgisiz yargılardan “Kafanın dışı değil içi önemlidir. Sen kişiliğini geliştirmeye çalış” yargısını seçmiştir. Bu yargı aynı zamanda dördüncü hikâyenin, en çok tercih edilen yargısı olma özelliğini de taşımaktadır.

Tablo 9. Dördüncü Hikâyede “Tamamen İlgili” Görüşü Verilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı.

Saçınla bu kadar uğraşmak zorunda kalmak seni sinirlendiriyor

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	138	69.0	69.0	69.0
Tamamen ilgili	62	31.0	31.0	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Ankete katılan 200 kişinin 62'si tamamen ilgili yargılardan “Saçınla bu kadar uğraşmak zorunda kalmak seni sinirlendiriyor” yargısını seçmiştir.

Tablo 10. Beşinci Hikayede En Çok Seçilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı

Annen hem sana hem de ahlana özel bir hediye alabilir çünkü ikinizi de seviyordur .Bence olaya bu açıdan bakmalısın.

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	37	18.5	18.5	18.5
Kesinlikle ilgisiz	163	81.5	81.5	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Katılımcıların oldukça büyük bir çoğunluğu (163 kişi), beşinci hikayede kesinlikle ilgisiz olan

“Annen hem sana hem de ahlana özel bir hediye alabilir çünkü ikinizi de seviyordur. Bence olaya bu açıdan bakmalısın.” yargısını seçmişlerdir.

Tablo 11. Altıncı Hikayede En Çok Seçilen Yargının Deneklere Göre Dağılımı

Çalışmak istediğin halde çalışamıyorsun: kendi kendine söz geçiremiyor olman, seni huzursuz ediyor.

	Frekans	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzdeler
Geçerli 0	63	31.5	31.5	31.5
Tamamen ilgili	137	68.5	68.5	100.0
Toplam	200	100.0	100.0	

Deneklerin 137'si tamamen ilgili yargılardan “Çalışmak istediğin halde çalışamıyorsun; kendi kendine söz geçiremiyor olman, seni huzursuz ediyor.” yargısını seçmiştir. Bu yargı aynı zamanda son hikayenin, en çok tercih edilen yargısıdır.

Tablo 12. Deneklerin Cinsiyetlerine İlişkin Empati Beceri Derecelerine Göre t-testi Sonuçları.

	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata Ortalaması	t	p
Kız	137	74,45	16,46	1,41	-	0,59
Erkek	63	73,21	11,79	1,49	0,54	

Tablo 12’de görüldüğü gibi istatistiksel anlamda cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p > 0.05$). Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi empati becerilerinin ortalamaları birbirine oldukça yakın bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre istatistiksel anlamda cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunamadığını, ancak kızların erkeklere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları söylenebilir. ($74,45 > 73,21$).

Tablo 13. Deneklerin Uyruklarına İlişkin Empati Beceri Derecelerine Göre t-testi Sonuçları.

		n	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata Ortalaması	t	p
Empati	KKTC	91	72,52	18,44	1,93	-	0,19
	TC	109	75,35	11,60	1,11	1,32	

Tablo 13’te de görüldüğü gibi istatistiksel anlamda uyruklar arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p > 0.05$). Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi empati becerilerinin ortalamaları birbirine oldukça yakın bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre istatistiksel anlamda uyruklar arası anlamlı bir farklılık bulunamadığını, ancak Türkiyeli öğrencilerin Kuzey Kıbrıslı öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları söylenebilir. ($75,35 > 72,52$).

Aşağıdaki Tablo 14’te deneklerin bölümleri ele alınarak empati düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 14. Deneklerin Bölümlerine İlişkin Empati Derecelerine Göre ANOVA Sonuçları

ANOVA

EMPATİ

	Kareler Toplamı	df	F	p
Gruplar arası	5713,350	3	9,377	,000
Gruplar içi	39805,930	196		
Toplam	45519,280	199		

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi gruplar arasında empati düzeyleri için anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu saptamak için Scheffe testinden yararlanılmıştır. Bu testten elde edilen bulgular tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Gruplar Arası Empati Düzeyi

Bölüm Adı	Bölüm Adı	Ort. Fark	Std. Hata	p
<i>İngilizce Öğretmenliği</i>	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	-8,82	2,86	,031
	Türkçe Öğretmenliği	-7,01	2,57	,026
	Okulöncesi Öğretmenliği	5,67	3,23	,383
<i>Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik</i>	İngilizce Öğretmenliği	8,62	2,86	,031
	Türkçe Öğretmenliği	,71	2,72	,995
	Okulöncesi Öğretmenliği	14,29	3,36	,001
<i>Türkçe Öğretmenliği</i>	İngilizce Öğretmenliği	7,91	2,57	,026
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	-0,71	2,72	,995
	Okulöncesi Öğretmenliği	13,58	3,11	,000
<i>Okulöncesi Öğretmenliği</i>	İngilizce Öğretmenliği	- 5,67	3,23	,383
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	- 14,29	3,36	,001
	Türkçe Öğretmenliği	- 13,58	3,11	,000

Tablo 15’ten anlaşılacağı üzere, İngilizce Öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ve Türkçe Öğretmenliği bölümündeki öğrencilerle empati düzeyleri

arasında istatistiksel bağlamda anlamlı farklar bulunmuştur. ($p > 0.05$). Aynı zamanda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümündeki öğrencilerle, Okulöncesi Öğretmenliği bölümündeki öğrenciler arasında, Türkçe Öğretmenliği bölümündeki öğrencilerle, Okulöncesi Öğretmenliği bölümündeki öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anlamlı farklılıklar bulunan her karşılaştırma için p değerleri tabloda koyu renkle gösterilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dökmen (1987) insanların doğuştan empati kurma becerisine sahip olduklarını ve empatinin sosyal uyuma katkısı olan temel insan özelliklerinden biri olduğunu belirtmektedir. Kişinin kendisiyle olan iletişimi, çevresiyle olan iletişiminin bir parçasıdır. Bireyin çevresiyle iletişimi ise yaşamın vazgeçilmez gereğidir. Günümüzde empati : Gerek iletişim gerek felsefe, gerekse psikoloji alanlarında üzerinde durulan önemli kavramlardandır.Son yıllarda üzerinde sıkça durulan empati becerisi olumlu bir kişilik değişkenidir diye düşünülmektedir .Empati becerisi günlük yaşamın her anında kişiler arası ilişkileri kolaylaştıran çok önemli bir beceridir.Insanlar kendileri ile empati kurulduğunda , anlaşıldıkları ve önem verildikleri duygusunu yaşarlar. Bu nedenle empati becerisi sadece psikiyatrist veya psikologlarda değil, özellikle eğitimcilerde ve tüm insanlardada bulunması gereken bir özelliktir.

1. Kişileri empati becerilerini geliştirilmesi amacıyla okullarda özel eğitim programları geliştirilmesi ve derslerin psikolojik danışmanlar tarafından titiz bir çalışmayla öğrencilere verilmesi.

2.Eğitim fakültesi öğrencilerine özel olarak empati becerisini artırıcı eğitim verilmesi ve bu amaçla eğitim fakültelerinde empati becerisinin zorunlu ders programlarında yer alması.

3.Ortaya çıkacak ilk eğitim programlarının öğrenciler üzerinde etkisinin saptanabilmesi amacıyla, aynı gruplar üzerinde eğitim öncesi ve sonrası araştırmalar yapılması ve araştırmalar neticesinde daha verimli eğitim programlarına geçiş çalışmalarının yapılması.

4.Farklı yaş grupları arasındaki empatik becerilerini araştıran çalışmaların yapılması.

5.Farklı fakültelerde kişiler arası empatik becerilerini araştıran çalışmaların yapılması.

KAYNAKÇA

- Borke, H.(1973) The Develeopment Empathy in Chinese and American Children Between Three and Six Years of Age: A Cross-Cultral Study, *Developmantal Psycholog*, 9, 102-108
- Dökmen, Ü. (1987) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Rehberlik Merkezi'nde Sürdürülmekte olan Psikodrama Çalışması, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Dökmen, Ü. (1988) Empatinin Yeni Bir Modele Dayandırılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi: 21 (1-2),Ankara.
- Dökmen, Ü. (1994) İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul: Sistem Yayıncılık A.Ş.
- Dökmen, Ü.(1995) İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul: Sistem Yayıncılık A.Ş.
- Dökmen, Ü. (2003) İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul: Sistem Yayıncılık A.Ş.
- Kılıç, T. (1985). “Örgütlerde Çatışma: Başa Çıkma Yöntemleri ve Yönetimi”.İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, C.XIV, No:1,S.103-124
- Köknel, Ö. (1997). İnsanı Anlamak, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Okuvran, A. (1993). “ Yarıttıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.)
- Önemli Türk, D. (1997). “Lise Yöneticilerinin Kendini Gerçekleştirme ve Empati Düzeyleri.” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kocaeli Üniversitesi.)
- Özcan T. C. (2002). “Dikkat eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Anne- Babalarının Empati Düzeyi ile Aile İşlevlerinin İncelenmesi.” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gülhane Askeri Tıp Akademisi.)
- Robbins, P. S. (1994). Örgütsel Davranış Temelleri. (Çeviren; Sevgi Ayşe Öztürk.) Eskişehir: ETAM A.Ş.
- Rogers, C. (1983). Empatik Olmak Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir.(Çeviren F. Akkoyun) A.Ü. Eğitim Bilimleri

Fakültesi Dergisi 16-1, 103-124

Tanrıdağ, R. (1992). “Ankara’da ki Ruh Sağlığı Hizmetlerinde Çalışan Personelin Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi.)

<http://www.psych.nev.edu/vita/robbi>.